

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ**  
**РОЗПОРЯДЖЕННЯ**

від 29 вересня 2019 р. № 882-р  
Київ

**Про схвалення концептуальних напрямів здешевлення  
кредитів сільськогосподарським товаровиробникам для  
купівлі земель сільськогосподарського призначення**

1. Схвалити концептуальні напрями здешевлення кредитів сільськогосподарським товаровиробникам для купівлі земель сільськогосподарського призначення, що додаються.

2. Міністерству фінансів разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади розробити та подати у місячний строк в установленому порядку Кабінетові Міністрів України проект плану заходів щодо реалізації концептуальних напрямів, схвалених цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України	О.ГОНЧАРУК
Інд. 75	

**СХВАЛЕНО**  
розпорядженням Кабінету Міністрів України  
від 29 вересня 2019 р. № 882-р

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАПРЯМИ**  
**здешевлення кредитів сільськогосподарським**  
**товаровиробникам для купівлі земель**  
**сільськогосподарського призначення**

**Вступна частина**

У 2020 році планується запровадити обіг земель сільськогосподарського призначення, щоб кожен українець - власник земельних ділянок міг повною мірою реалізувати своє право володіти, користуватися та розпоряджатися своїм майном. Землею почнуть володіти більш продуктивні сільськогосподарські виробники, використовувати її як заставу для отримання кредитів, які будуть інвестувати в розвиток своїх господарств, що сприятиме стрімкому зростанню економіки країни.

Водночас вартість та доступність кредитів в Україні залишаються одними із найбільших перепон для запровадження вільного обігу земель. Особливо це стосується малих

сільськогосподарських товаровиробників, які не мають чіткої фінансової звітності, а тому кредитний ресурс для них є або дуже дорогим, або взагалі недоступним.

Тому перед Урядом стоїть завдання запровадити інструменти, які спростять малим сільськогосподарським товаровиробникам доступність до кредитів та їх здешевлення для купівлі земель сільськогосподарського призначення вже у 2020 році.

### **Проблема, яка потребує розв'язання**

На сьогодні основними проблемами, які потребують розв'язання, є:

обмежені фінансові можливості сільськогосподарських товаровиробників, особливо малих та середніх, купувати землю сільськогосподарського призначення після запровадження обігу землі;

обмежений доступ середніх сільськогосподарських товаровиробників та відсутній доступ малих сільськогосподарських товаровиробників до банківських кредитів;

висока вартість банківських кредитів;

неефективне законодавство, яке регулює відносини у сфері надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам.

### **Мета і строки реалізації концептуальних напрямів**

Концептуальні напрями реалізуються з метою:

створення передумов для запровадження обігу землі;

запровадження фінансових механізмів, які створять можливість для малих сільськогосподарських товаровиробників купувати землю сільськогосподарського призначення;

забезпечення рівних можливостей для сільськогосподарських товаровиробників під час доступу до кредитного ресурсу з метою придбання земель сільськогосподарського призначення.

Строки реалізації - III квартал 2020 року.

### **Шляхи і способи розв'язання проблеми**

Для зменшення навантаження на малих сільськогосподарських товаровиробників під час сплати відсотків за користування кредитами та розширення їх доступу до банківських кредитів і зменшення їх вартості необхідно розробити механізми надання державної підтримки із здешевлення кредитів сільськогосподарським товаровиробникам для купівлі землі та запровадити механізми гарантування зобов'язань таких товаровиробників з метою зниження ризиковості такого кредитування для банків.

Для розв'язання проблеми пропонуються такі механізми:

здешевлення кредитів сільськогосподарським товаровиробникам;

часткове гарантування за кредитами сільськогосподарським товаровиробникам на купівлю землі.

Малі сільськогосподарські товаровиробники зможуть отримувати підтримку або за одним з цих механізмів, або за обома одночасно. Критерії визначення сільськогосподарських товаровиробників малими будуть встановлені Мінекономіки.

*Здешевлення кредитів сільськогосподарським товаровиробникам*

Здешевлення кредитів сільськогосподарським товаровиробникам передбачає насамперед доступність таких кредитів малим сільськогосподарським товаровиробникам, цільовим призначенням яких є купівля земель сільськогосподарського призначення. Граничний строк кредитів, які будуть здешевлюватися, визначатиме Кабінет Міністрів України.

Для отримання державної підтримки на здешевлення кредитів позичальник не має бути банкрутом або перебувати на стадії ліквідації, або мати відкриту справу про банкрутство чи прострочену більше ніж шість місяців заборгованість перед державним бюджетом, Пенсійним фондом України та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування. Позичальник має бути зареєстрований у встановленому порядку як суб'єкт господарювання та відповідати встановленим критеріям.

У рамках цього інструменту планується запровадити такі основні механізми державної підтримки:

часткова компенсація відсоткової ставки за кредитом на купівлю землі;

часткова компенсація кредиту на купівлю землі.

Критерії сільськогосподарських товаровиробників, які мають право отримати від держави компенсацію відсоткової ставки або часткову компенсацію кредиту на купівлю землі, будуть визначені Кабінетом Міністрів України. При цьому сільськогосподарський товаровиробник зможе вибрати, за якою програмою він хоче отримати підтримку, якщо відповідатиме критеріям обох програм.

Напрями та умови надання державної підтримки для здешевлення кредитів, наданих у національній валюті, сільськогосподарським товаровиробникам для купівлі земель сільськогосподарського призначення визначаються Кабінетом Міністрів України відповідно до закону про державний бюджет та основних законів про ринок землі.

### **Часткова компенсація відсоткової ставки за кредитом на купівлю землі**

Здешевлення кредитів надається сільськогосподарським товаровиробникам, критерії щодо визначення яких затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Компенсація відсоткової ставки за користування кредитами надається у розмірі не більше облікової ставки Національного банку України, що діє на дату нарахування відсотків, але не вище розмірів, передбачених кредитними договорами.

Компенсація надається позичальнику щомісяця за нараховані і сплачені у поточному періоді відсотки за користування кредитом.

### **Часткова компенсація кредиту на купівлю землі**

Часткову компенсацію буде розраховано як відсоток суми кредиту на купівлю землі. Фактично такий інструмент означає, що тіло кредиту, на який нараховується відсоткова ставка, стає меншим.

У разі невідповідності встановленим критеріям за результатами моніторингу сільськогосподарський товаровиробник втрачає право на державну підтримку з моменту виявлення такої невідповідності, про що адміністратор програми повідомляє банку-кредитору.

### *Часткове гарантування за кредитами сільськогосподарським товаровиробникам на купівлю землі*

Часткове гарантування за кредитами малим сільськогосподарським товаровиробникам на купівлю землі може надаватися банкам-кредиторам таких сільськогосподарських

товаровиробників - позичальників за умови, що цільовим призначенням кредитування буде купівля землі. Обсяг кредитів за частковим гарантуванням та строки будуть визначені окремим рішенням Кабінету Міністрів України.

Першочерговою задачею цього інструменту є надання доступу малим сільськогосподарським товаровиробникам, які зазвичай не мають доступу до кредитування через надвисокі ризики, до такого кредитування. Зокрема, це передусім стосується малих сільськогосподарських товаровиробників, які не мають повної фінансової звітності або надійної кредитної історії.

Гарантування може бути запроваджено за двома варіантами.

Перший варіант - утворення державної агенції або фонду часткового гарантування кредитів (далі - агенція/фонд), у яких буде утворено незалежну наглядову раду.

Агенцію/фонд буде утворено за наявності фінансового внеску міжнародних донорів, зокрема міжнародних фінансових організацій для забезпечення її діяльності.

Джерелами формування майна агенції/фонду є:

кошти, передані до статутного капіталу агенції/фонду державою і передбачені законом про Державний бюджет України на відповідний рік;

кошти міжнародних фінансових організацій, передані до статутного капіталу агенції/фонду або надані на ведення операційної діяльності фонду;

кошти інших фінансових установ;

кошти об'єднання сільськогосподарських товаровиробників;

надходження від плати за надання гарантій;

інші надходження, не заборонені законодавством.

Урядом також будуть проведені переговори з міжнародними фінансовими організаціями щодо надання ними агенції/фонду контргарантій.

Кабінетом Міністрів України визначатимуться повноваження агенції/фонду, до яких відносяться:

надання гарантій в забезпечення часткового виконання зобов'язань позичальників;

перевірка відповідності позичальників, у забезпечення виконання зобов'язань яких пропонується надавати гарантії, цим концептуальним напрямом (за допомогою електронної системи);

укладення договорів з банком-кредитором про часткове погашення заборгованості позичальників перед банком-кредитором на умовах, встановлених таким договором;

перевірка правильності вибору позичальників за допомогою ретроспективної оцінки;

отримання плати за надання гарантії від банків-кредиторів;

збільшення за рахунок зазначеної плати статутного капіталу;

акумулявання коштів та забезпечення здійснення відшкодування коштів банкам-кредиторам у разі виникнення гарантійних випадків;

ведення оперативного обліку та управління гарантованим боргом і звітування щокварталу органу управління;

здійснення на відкритих аукціонах (через систему ProZorro. Продажі) продажу майна, наданого позичальниками в забезпечення заборгованості у разі простроченої заборгованості за кредитами, залученими під гарантії.

Другий варіант - надання державних гарантій на користь банків-кредиторів у забезпечення часткового виконання зобов'язань малих сільськогосподарських товаровиробників - позичальників на портфельній основі через визначеного Кабінетом Міністрів України державного оператора (далі - державний оператор). До повноважень державного оператора належить:

здійснення відбору банків-кредиторів, що реалізовуватимуть програму доступу до кредитування малих сільськогосподарських товаровиробників;

проведення перевірки заявок банків-кредиторів на отримання портфельних гарантій;

укладення договорів з банком-кредитором про часткове погашення портфельної заборгованості позичальників перед банками-кредиторами на умовах, встановлених таким договором;

отримання плати за надання гарантії від банків-кредиторів;

здійснення моніторингу цільового використання та виконання кредитних зобов'язань банків-кредиторів;

здійснення вибіркового моніторингу позичальника;

надання консультаційної підтримки банкам-кредиторам;

ведення реєстру позичальників та здійснення контролю правильності адміністрування програми державної підтримки;

проведення періодичної перевірки портфеля банку-кредитора на предмет його відповідності критеріям відбору, що встановлюються Кабінетом Міністрів України;

аналіз ефективності програми державної підтримки та досягнення додаткових цілей програми.

Міністр фінансів від імені Кабінету Міністрів України в межах суми, визначеної законом про Державний бюджет України на відповідний рік, надаватиме державні гарантії на портфельній основі у порядку, визначеному законодавством.

Пропонується покласти на банки-кредитори повноваження з:

відбору позичальників;

формування портфеля прийнятних до фінансування кредитів;

отримання від позичальників забезпечення;

проведення роботи з реалізації заставного майна (через систему ProZorro. Продажі) та повернення до державного бюджету коштів, сплачених на виконання гарантійних зобов'язань.

Реалізація цього варіанта не потребуватиме додаткових витрат державного бюджету. Видатки виникатимуть лише у разі настання гарантійного випадку та звернення банків-кредиторів до державного оператора щодо виконання гарантійних зобов'язань. При цьому буде проведено консультації з міжнародними фінансовими організаціями з питання надання ними контргарантій.

Обсяг наданих державних гарантій на портфельній основі буде визначено в законі про Державний бюджет України на відповідний рік. Також у випадках, передбачених у

відповідних законах, державні гарантії на портфельній основі можуть надаватися без надання позичальниками майнового забезпечення.

### **Очікувані результати**

Передбачається досягти таких результатів:

повноцінний запуск обігу землі сільськогосподарського призначення;

отримання доступу до кредитного ресурсу з боку сільськогосподарських товаровиробників, передусім малих та середніх, на купівлю земель сільськогосподарського призначення;

здешевлення кредитного ресурсу для сільськогосподарських товаровиробників, передусім малих та середніх, на купівлю земель сільськогосподарського призначення;

підвищення заінтересованості банків у кредитуванні малих та середніх сільськогосподарських товаровиробників;

вирівнювання умов конкуренції малих, середніх та великих сільськогосподарських товаровиробників за купівлю земель сільськогосподарського призначення.

### **Обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів**

Фінансування концептуальних напрямів передбачається здійснювати за рахунок коштів державного бюджету, міжнародної технічної допомоги, приватних інвестицій та інших джерел, не заборонених законодавством.

Обсяг фінансування, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для реалізації концептуальних напрямів, визначатиметься щороку з урахуванням можливостей Державного бюджету України та місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги.